

مبانی فقهی امنیت درج

از دیدگاه امامیه و خنابله

نگارنده:

دکتر مجید زجاجی مجرد

سرشناسه: زجاجی مجرد، مجید، ۱۳۴۴ -
عنوان و نام پدیدآور: مبانی فقهی امنیت در حج از دیدگاه امامیه و
حنابله / نگارنده مجید زجاجی مجرد
مشخصات نشر: کاشان: کوثریه، ۱۳۹۸ -
شابک: ۹۷۸-۶۰۰-۹۸۳۶۵-۱-۲
مشخصات ظاهری: ۲۳۰ ص.
وضعیت فهرست‌نویسی: فیبا
یادداشت: کتابنامه: ص. ۲۲۸.

موضوع: حج
موضوع: تضرع و وثیقه (فقه)
موضوع: فقه تطبیقی؛ فقه حنبلی؛ فقه جعفری
موضوع: زیارت راتران - ابیر ایمنی
رده‌بندی کنگره ۱۳۹۷/۲: BP۱۸۸/۸
رده‌بندی دیوبی: ۹۷/۱۷
شماره کتابشناسی ملی: ۵۰۷۷۱۰۳

- مبانی فقهی امنیت در حج از دیدگاه امامیه و حنابله
- دکتر مجید زجاجی مجرد
- آماده‌سازی متن: واحد فنی و تحقیقات انتشارات کوثریه
- چاپ اول / ۱۳۹۸ / ۱۰۰۰ نسخه
- شابک: ۹۷۸-۶۰۰-۹۸۳۶۵-۱-۲
- قیمت: ۳۲۰۰۰ تومان
- حق چاپ محفوظ است و تکثیر کل یا بخشی از این کتاب
شرعاً و قانوناً مجاز نمی‌باشد.

فهرست مطالب

۹	مقدمه
۱۳	فصل اول: کلیات و مفاهیم
۱۵	گفتار اول: کلیات
۱۵	الف: تبیین موضوع / بیان مسئله
۱۶	ب: ضرورت تحقیق
۱۷	پ: پیشینه‌ی تحقیق
۱۸	ت: سؤال‌های تحقیق
۱۸	ث: دلایل خاص انتخاب موضوع
۱۹	گفتار دوم: مفاهیم
۱۹	الف: مفهوم مبانی
۲۱	ب: مفهوم امنیت
۲۳	پ: مفهوم لغوی و اصطلاحی حج
۲۵	ت: امامیه
۲۶	شخصیت امام صادق علیه السلام
۲۹	ث: حنابله
۳۱	ج: نبود امنیت در حج
۳۲	نبود امنیت در مسیر
۳۳	نبود امنیت در مکه و بیت‌الله
۳۷	فصل دوم: مبانی فقهی امنیت در حج از دیدگاه امامیه
۳۹	گفتار اول: مبانی قرآنی امنیت
۳۹	مقدمه
۶۵	گفتار دوم: مبانی روایی امنیت
۶۵	مقدمه
۶۶	الف) روایت اول
۶۷	ب) روایت دوم
۶۹	پ) روایت سوم

۷۰	ت) روایت چهارم
۷۱	ث) روایت پنجم
۷۴	ج) روایت ششم
۷۷	گفتار سوم: مبانی عقل در امنیت
۷۷	مقدمه
۸۳	مبحث اول: حکم عقل به قاعده «الامتناع بالاختیار لا ینافی الاختیار»
۸۵	مبحث دوم: حکم عقل در ترجیح اهم بر مهم
۸۵	موارد شش گانه اهمیت و ملاک ارجح بودن
۸۸	مبحث سوم: حکم عقل بر «امنیت مقدمات مفوت»
۸۸	مقدمه
۹۱	مبحث چهارم: ما لا ینافی بواجب الیه فهو واجب
۹۱	مقدمه
۹۲	الف: استطاعت
۹۹	ب: استطاعت به معنای صحیح جسم و ته لیه السرب
۱۰۰	تخلیه سرب به چه معناست؟
۱۰۲	مبحث پنجم: مسئلهی قضا و قدر و رابطهی آن با امنیت در حج
۱۰۲	مقدمه
۱۰۲	الف: مفهوم قضا و قدر (بیان اجمالی)
۱۰۳	ب: تبیین قضا و قدر (بیان تفصیلی)
۱۰۶	پ: بیان رابطهی قضا و قدر و اراده و اختیار انسان
۱۰۷	ت: نتیجه گیری کلی از بحث قضا و قدر
۱۰۹	گفتار چهارم: مبانی امنیت براساس استدلال فقهی
۱۰۹	مقدمه
۱۱۰	مبحث اول: قاعدهی فقهی لاضرر و لاضرار
۱۱۲	مبحث دوم: قاعدهی فقهی لایحرج
۱۱۴	مبحث سوم: بحث ضمان
۱۱۴	مقدمه
۱۱۸	جمع بندی از کل فصل دوم
۱۲۱	فصل سوم: مبانی فقهی امنیت در حج از دیدگاه حنابله

گفتار اول: مبانی قرآنی امنیت	۱۲۳
بیان نظرات فقهی علمای مذهب حنابله	۱۳۵
نتیجه گیری از گفتار	۱۳۷
گفتار دوم: مبانی روایی امنیت	۱۳۹
جایگاه روایات در فقه حنابله	۱۳۹
الف) حدیث اول	۱۴۰
ب) حدیث دوم	۱۴۱
پ) حدیث سوم	۱۴۳
ت) حدیث چهارم	۱۴۶
گفتار سوم: دانی در امنیت	۱۴۹
مبحث اول: طرح مسئله: فضا: قدر از دیدگاه عقل	۱۵۱
مبحث دوم: قاعده‌ی تکلیف مالایطاق	۱۵۶
۱- تکلیف مالایطاق از دیدگاه اشاره	۱۵۸
۲- تکلیف مالایطاق از دیدگاه معتزله و امامیه	۱۵۹
ارتباط قاعده با بحث امنیت	۱۶۰
گفتار چهارم: مبانی امنیت براساس استدلال فقهی	۱۶۱
مبحث اول: سد ذرایع به چه معناست؟	۱۶۱
مبحث دوم: بررسی فقهی «استطاعت» از دیدگاه حنابله	۱۶۴
مقدمه	۱۶۴
مبحث سوم: قاعده‌ی نفی عسر و حرج و قاعده‌ی لاضرر	۱۶۷
فصل چهارم: بیان فروع فقهی امنیت	۱۷۱
گفتار اول: فروع فقهی مترتب بر اشتراط امنیت در فقه امامیه	۱۷۳
مبحث اول: اثبات استطاعت طریقی در کنار استطاعت شرعی	۱۷۳
مبحث دوم: لزوم تعیین راه امن برای حج در صورت فقدان امنیت	۱۷۵
مبحث سوم: اثبات امتنانی بودن امنیت در حج	۱۷۶
مبحث چهارم: کمیت لازم در اشتراط امنیت	۱۷۹
مبحث پنجم: بحث از ضمان در فرض سلب امنیت	۱۸۰
گفتار دوم: فروع فقهی مترتب بر اشتراط امنیت در حنابله	۱۸۳
مقدمه	۱۸۳

مبحث اول: اگر امنیت نباشد، حج از لحاظ شرعی منتفی است	۱۸۳
مبحث دوم: بدون احرام نمی‌توان از میقات گذشت یا اعمال حج به‌جا آورد	۱۸۵
مبحث سوم: دادن رشوه به دشمن در طریق، برای ایجاد امنیت لازم نیست	۱۸۵
مبحث چهارم: در هیچ‌یک از مذاهب، انجام جرم آزاد نبوده	۱۸۶
مبحث پنجم: استطاعت طریقی شرط وجوب حج است	۱۸۷
نتیجه‌ی مشترک میان هر دو مذهب	۱۸۹
گفتار سوم: آثار حقوقی سلب امنیت در ایران و عربستان	۱۹۱
مقدمه	۱۹۱
مبحث اول: آثار حقوقی سلب امنیت در عربستان سعودی	۱۹۲
بیان چند مطلب	۱۹۳
الف: اتباع بی‌آنه در سوق بین‌الملل	۱۹۳
ب: اصل آزادی رفت و آمد	۱۹۴
پ: مسئولیت حقوقی امام میزبان	۱۹۵
مبحث دوم: آثار حقوقی سلب امنیت در جمهوری اسلامی ایران	۱۹۸
الف: نقش حاکم اسلامی در تأمین امنیت	۱۹۸
ب: دارالاسلام و دارالحرب	۲۰۱
پ: تبعیت مجازات نسبت به جرم در حقوق ایران	۲۰۲
ت: تمسک به قانون اساسی	۲۰۳
ث: خلاصه‌ی گفتار سوم	۲۰۴
فصل پنجم: مقایسه میان دو مذهب در مورد امنیت	۲۰۷
الف: ویژگی‌های امامیه در مورد امنیت	۲۰۸
ب: ویژگی‌های حنابله در مورد امنیت	۲۰۹
پ: بیان مشترکات هر دو مذهب	۲۰۹
ت: نتیجه‌ی مقایسه	۲۱۰
ث: جمع‌بندی و نتیجه‌گیری از کل بحث	۲۱۰
پیشنهادهات	۲۱۴
فهرست منابع	۲۱۷

مقدمه:

«فیه آیات بینات مقام ابراهیم و من دخله کان آمناً...»

آل عمران / ۹۷

حج بزرگ‌ترین نمایشگاه بین‌المللی اسلام است، تنها عبادتی است که تمامی خلایق را در همه‌ی گروه‌ها در تمامی اعصار به‌طور یکسان در یک‌جا جمع می‌کند و تنها مقصودشان خاستن است. می‌توان گفت حج عبادتی است که تمام عبادت‌ها را در بر می‌گیرد و همه‌ی عبادت‌ها در آن به‌حج نشان داده می‌شود.

حج فلسفه‌ی روح و جسم را در هم آمیخته و جسم را مرکبی مطمئن برای روح انسانی ساخته تا با ورودش در ریافت و نجات لبیک و بستن احرام و با دخول در حرم و طواف بیت و نماز طواف و با سعی و تقصیر و ورود در عرفات و وقوف مشعرالحرام و منا و تبلور عبدبودن در ایام تشریق و راندن شیطان و برون و برون در رمی جمرات و طواف نساء و نمازش و سعی مجدد میان صفا و مروء و هر سه جانانه و ... بتواند بر خوان رحمت الهی جلوس داشته باشد و با کمال رسیدن حکمت عبودیت در حرم رسول‌الله و حضور در صفای حرم ائمه‌ی هدی در بقیع‌الغرقد، پیوند الهی با ولایت ائمه‌ی معصومین علیهم‌السلام را برای نفس مطمئنه که راکب جسم بوده، ایجاد نماید.

حج هیچ‌گاه تعطیل نمی‌شود و نشده و نخواهد شد که این وعده‌ی الهی است. شاید برای دسته‌ای در زمان خاص به‌علت نبود شرایط مثل امنیت، موقتاً تعطیل شود ولی اصلش همیشه در جریان است.

خداوند سبحان این مکان مقدس را حرم امن خود اعلان نموده و تمام مفسرین عامه و خاصه و علمای فریقین، امنیت را به‌استناد آیات شریفه و احادیث، به‌صورت عام دانسته و تمامی مصادیق امنیت اعم از جانی، آبرویی، مالی، جسمی، روحی، فردی، اجتماعی، سیاسی، عقلی و ... را شامل می‌شود و شک نیست که متجاوزان به حرم امن الهی، سرنوشت اصحاب فیل را خواهند داشت.

حادثه‌ی تلخ و ناگوار مسجدالحرام به‌خصوص حادثه‌ی منا در حج سال ۱۳۹۴ شمسی که حدود ۸ هزار نفر به شهادت رسیدند و تعدادی از شهدا هموطنان عزیز ما بودند، هرگز فراموش نمی‌شود. کسانی که ادعای خادم حرمین شریفین را دارند و امروزه در عنوان دینداری آلت دست مستکبران قرار گرفته‌اند، باید پاسخگوی این بی‌کفایتی باشند. آنهایی که در صحنه حاضر بودند و یا با بررسی دقیق این حادثه‌ی تلخ را زیر نظر گرفته‌اند، به‌خوبی می‌دانند که انداختن مسئولیت به‌گردن عامل قضا و قدر، هیچ توجیه عقلانی و شرعی نداشته و به‌استناد قواعد حقوق بین‌الملل عمومی و خصوصی و اصل حمایت از حقوق مهاجرین و معاهدات و پروتکل‌های بین‌المللی، و به‌استناد قرآن و سنت و ادله‌ی محکم دینی بنابر مذاهب مختلف به‌خصوص امامیه و حنابله، باید جبران خسارت معنوی و مالی صورت پذیرد.

در این نوشتار از ششیم همچون ران ملخی که به سلیمان نبی هدیه شد، مسئله‌ی امنیت را از دیدگاه امامیه و حنابله و در پاره‌ای از موارد، روش وهابیت، تحت عنوان «مبانی فقهی امنیت در حج از دیدگاه امامیه و حنابله» مورد بررسی قرار دهیم. هدف از نوشتار اینکه: نه‌تنها این حادثه تلخ به‌بوته‌ی فراموشی سپرده نشود (هرچند رسم تاریخ همین است) بلکه به‌استناد کتاب و سنت (معصومین) باید خسارت جبران گردد و همچنین عدم کفایت حاکمان حجاز و مدائن به دلیل بی‌دقتی و اظهار داشته و دانستن مردم و نسل‌های آینده مبنی بر اینکه احراز امنیت در حج دستور صریح الهی بوده و به هیچ‌وجه نباید به آن خدشه وارد گردد.

در این نوشتار ادله‌ی امنیت از لحاظ قرآن، حدیث و قواعد فقهی معتبر در هر دو مذهب و آثار حقوقی سلب امنیت و مقایسه میان دو مذهب در مورد امنیت مورد بحث و بررسی قرار گرفته است.

خواننده‌ی محترم و عزیز! معترفم که حقیر به‌طور کامل نتوانسته‌ام موضوع نوشتار را به انجام رسانم، ولی به‌لطف خدا سعی نمودم به‌گونه‌ای مسئله را بررسی کنم که پیروان هر دو مذهب به‌خوبی به لزوم احراز امنیت پی ببرند و به بحمدالله با مدد از خون پاک شهیدان سرافراز حادثه‌ی مکه و منا، این اثر توانسته باشد گوشه‌ای از این حقانیت را به سمع جهانیان برساند.

در پایان ضمن پوزش از اطاله‌ی کلام، از همه‌ی دوستانی که زمینه‌ی این تحقیق را فراهم نموده به‌خصوص صدیق ارجمند حجة الاسلام و المسلمین رجبی، صدیق ارجمند حجة الاسلام و المسلمین رضا اسلامی، صدیق ارجمند حجة الاسلام و المسلمین مهدی درگاهی و جناب حجة الاسلام و المسلمین حاج حسن نواب (ریاست محترم دانشگاه ادیان و مذاهب) تشکر و قدردانی نمایم و از خداوند مسئلت دارم ثوابی از این مجموعه را نثار شهدای انقلاب اسلامی و جنگ تحمیلی، مدافعان حرم، آیت الله معظم سیدمهدی یثربی، امام راہل عزیز و مادر مرحومه‌ام حاجیه خانم ربابه چیت‌سازیان، عائد و واصل گردانند.

والسلام علیکم و رحمة الله و برکاته

مجید زجاجی کاشانی

فروردین ۱۳۹۸